

Teža polen, ki pritiska h koreninam

Predvajaj (18:28)

Vir: Marcandrea

Dobro jutro, dober dan! Lep planinski pozdrav v tokratnem **Kulturnem obzorniku**, kjer se javljamo iz *Slovenske transverzale*, performansa Roka Kravanje, ki je luč sveta ugledal prejšnji teden v Stari mestni elektrarni. To je performans, ki ga je Kravanja v zadnjih dveh letih snoval v okviru VN Laba, projekta *Vie Negative*.

Kaj imata z vso to *kulturo* opraviti planinarjenje in Kekec? No, drage poslušalke, tiste, ki rade hribolazite, ste gotovo že uganile. Saj kakopak vsaka zavedna Slovenka pozna **Slovensko transverzalo** – **Slovensko planinsko pot!** Kaj, da ne? Pa prisluhnimo posnetku s srede ponovitve performans, kjer nam jo predstavi Kravanja.

Slovenska transverzala

Res, prejšnji teden, najprej v torek in nato še v sredo zvečer, nam je **Kravanja** Slovensko planinsko pot pričaral kar v dvorani **Stare mestne elektrarne**. Ko smo prispele, smo se posedle na praktikable, obložene s preprogami in označene z markacijami, ki so bile hkrati gledališki listi. Kot se za tako ekspedicijo spodobi, nam je nato nastopajoči pokazal zemljevid in napovedal pot. Zidovi prizorišča so se preobrazili v plezalne stene – performer se je povzpental po ozkih robovih in policah, izklesanih v stene dvorane **Stare elektrarne**. Ob tem je navajal vrhove **Slovenske planinske poti** in pripovedoval o svojih in očetovih planinskih prigodah.

Vrhovi + prigode ◀▶

Pri njegovih dogodivščinah sta mu pomagali še šepetalka in asistentka **Pehta**, ki ju je izbral iz publike. Šepetalka zato, da mu je pomagala pri navajanju vrhov in njihovih nadmorskih višin, **Pehta** pa mu je pomagala z napornejšimi opravili. Performer je namreč potem, ko je preplezal del stene, začel z drugim delom predstave. S pomočjo sodelujoče gledalke oziroma **Pehte** si je na hrbet optal velikanski nahrbtnik, s katerim je nato kot polž lazil po tleh. V nahrbtniku je bilo štirinajst polen, ki so performerja tiščala k tlom, s tem pa oteževala njegovo premikanje in povzročala, da se je drgnil ob tla.

Vred z dramaturgijo igralčevega premikanja in napora pa se je minimalno zasukala tudi zgodba. Če smo na začetku spremljale lahkotne dogodivščine očeta in sina, so zdaj v performerjev monolog začele počasi pronicati temačnejše teme. V anekdotah, ki jih je performer zaradi svojega težkega tovora pripovedoval z vedno večjo muko, so se začeli razkrivati vidiki nestrpnosti. V replikah, obteženih z mizoginijo in šovinizmom, se je začela luščiti slika o kompleksnosti odnosa oče-sin, ki morda je ali pa ni odnos oče-sin **Kravanja**, zagotovo pa odstira premisleke o univerzalnem.

Tako na ravni teksta kot na ravni procesualnosti in dialoga s publiko se vzpostavlja prostor med performerjem in gledalkami, ki je tako ključen v performativni praksi **Vie Negative**. O tem, zakaj sta tovrsten dramaturški lok in grajenje odnosa z gledalkami pomembni, smo povprašale performerja **Kravanjo** samega.

Napor v drugem delu ◀▶

Kravanja se ne podaja v interakcijo zgolj z izbranimi pomagalkama, pač pa tekom performansa dozira poglede, pripombe in priprošnje, ki letijo na različne posameznice v publiko. Tudi to prispeva k performativnemu nihanju med intrigo in dolgčasom, ki ohranja interakcijo gledalke in umetniškega dela. Te stične točke med performerjem in občinstvom se v **Slovenski transverzali** sicer zdijo bolj kone nežno preverjanje povezave, pri kateri se gledalki ni treba bati pretirane izpostavljenosti. Ona je torej dovolj *varna*, da performans lahko spremlja, hkrati pa ji je dovolj neudobno, da ne zdrsi v eskapizem. Pomemben element tako ostaja vztrajanje – vztrajanje performerja v akciji, vztrajanje performerja kot subjekta zgodbe, katere cilj je osvojiti vse vrhove, in vztrajanje gledalkine pozornosti. Nadaljuje **Kravanja**.

Vztrajaj, vztrajaj ◀▶

Še ena pomembna točka v vztrajanju je zavedanje, da ima performans jasen cilj. Pomembno je torej, da nas performer že v začetku obvesti o poteku performansa in o končnem cilju – osvojiti ***Jalovec**, najvišji vrh **Transverzale**. Odločitev jasno začrtane poti razloži sogovornik.

Zemljevid ◀▶

Prek opisanega navigiranja skozi trud torej po dobri polovici ure dosežemo vrhunec performansa – tretji in sklepni del. V njem **Kravanja** vseh štirinajst polen zloži iz nahrbtnika. Nato se sleče in začne hoditi po njih, pri čemer pripoveduje tudi sklepni del zgodbe, ki na odnos med očetom in sinom vrže novo luč. Asociacije, ki se porajajo med previdnim balansiranjem performerjevega golega telesa, se menda gibljejo v bližini polja trhlosti, ranljivosti. Polena, ki so prej težila njegov hrbet in ga pritiskala bližje h tlom, sedaj predstavljajo nestabilna tla, na katera se *postavlja*. Na tej točki si drznemo na sklepni del nalepiti lasten premislek. Vzpon na polena, ki so prej bremenila hrbet performerja, beremo kot zmago nad neko lastno krizo ali frustracijo, ta pa še vedno ostaja faktor, ki lahko spodnese subjektova tla pod nogami.

Frustracija, ki jo omenjamo, se razkriva skozi prej omenjen motiv nasilja, ki se je tekom performansa razkrival v zgodbi o očetu in sinu. To nasilje pa je bilo stalno ovito v tančico lahkotnosti. Vseskozi je prevladovala zgodba o pohodniških podvigih, nasilje pa je tu in tam zasekalo skozi sprotne replike očeta o materi in sestri ter o ženskem spolu nasploh. **Kravanja** nam je sicer povedal, da je bilo nasilje točka vstopa v snovanje tega performansa. Nasilje je bilo namreč izbrano kot osrednja tema **VN Laba leta 2022**, ko je začel performans nastajati. Performer svoj pristop k temi opiše takole:

Pristop k nasilju ◀▶

Kot smo nakazale, pa performer nasilje izvaja nad svojim telesom prek oprtanih polen. Izbor polen kot uteži ni naključen, pač pa ga je vzpodbudil pomemben konceptualni premislek. Pojasni **Kravanja**.

Drevo, polena, mrtva veja ◀▶

V **Slovenski transverzali** **Kravanja** svojo zgodbo zapakira v eno najljubših slovenskih aktivnosti – planinarjenje, ob tem pa se sprehodi še skozi določene druge slovenske stereotipe, kot so klena krščanska vera, pridnost in normalizirana mizoginija. Performans v določeni meri beremo kot preizpraševanje koncepta **slovenstva**. **Kravanja** poudari, da je gonilo, ki poudarja njegovo umetniško raziskovanje, vračanje h koreninam, povod za tokratni performans pa opiše takole:

Ko sem začel delat ta performans ... ◀▶

Ne moremo si pomagati, da ne bi zgrabile prevpraševanja nekaterih nacionalnih stereotipov in začele vleči vzporednic s predstavami, ki smo si jih nedavno ogledale in so nam tudi odpirale vprašanja o tem, kaj pomeni biti **Slovenka**. V mislih imamo denimo predstavo **Slovenija šteje** v **Slovenskem Mladinskem gledališču**, ki smo jo pred kratkim recenzirale. Prav tako smo v zadnjih mesecih lahko ugledale plesni produkciji **Grom Bena Novaka** in **Kušni me Leona Mariča**, ki tudi tematizirata določene simbole prostorov, iz katerih izvira ustvarjalca. Zanimalo nas je, kako to pogosto prevpraševanje narodne identitete v produkciji zadnjih let razume **Kravanja**.

Slovinci na točki prevpraševanja ◀▶

V kontekstu vsega povedanega torej **Slovensko transverzalo** razumemo kot performerjevo osebno prevpraševanje lastnih korenin, na *višji* ravni pa performerja razumemo kot stično točko med publiko in širšim kontekstom, ki ga performans odpira. To je premislek o *polenih*, ki nas obremenjujejo kot pripadnice narodnih in političnih tvorb. Premislek o *teži polen*, ki nas tiščijo k tlom in nas prisilijo, da preučimo svoje korenine.

Globoko h koreninam je zašla Nastja.